ZAMONAVIY O‘ZBEK TEATRI REPERTUARIDA MILLIY VA UMUMBASHARIY QADRIYATLAR MUVOZANATI

Akbaraliyev Shoxrux
AnDU Mustaqi izlanuvchisi
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23251703

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy o‘zbek teatri repertuarida milliy va umumbashariy qadriyatlarning o‘zaro munosabati ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Teatr jamiyatning ma’naviy-aksiologik tizimini aks ettiruvchi, ayni paytda uni qayta ishlab chiqaruvchi va transformatsiya qiluvchi ijtimoiy-madaniy institut sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda milliy o‘zlik, tarixiy xotira, oila, urf-odat, vatanparvarlik, inson qadr-qimmati kabi milliy qadriyatlarning adolat, muhabbat, erkinlik, insonparvarlik, mas’uliyat, bag‘rikenglik va hayot mazmuni kabi umumbashariy qadriyatlar bilan dramaturgik va sahnaviy uyg‘unlashuv mexanizmlari ochib beriladi. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligining 2026-yildagi teatr repertuarlari, teatr san’atiga oid normativ-huquqiy hujjatlar hamda zamonaviy ilmiy tadqiqotlar kontent va aksiologik tahlil qilindi. Tadqiqot natijasida repertuardagi qadriyatlar muvozanatini baholashning mazmuniy, interpretativ, kommunikativ va institutsional mezonlardan iborat modeli taklif qilindi. Milliylik va umumbashariylik bir-biriga qarama-qarshi hodisalar emas, balki zamonaviy teatrning madaniy identitet va madaniyatlararo muloqotni bir vaqtning o‘zida ta’minlovchi dialektik jihatlari ekanligi asoslandi.

Kalit so‘zlar: teatr, repertuar, milliy qadriyat, umumbashariy qadriyat, aksiologiya, milliy identitet, madaniy xotira, globallashuv, ijtimoiy falsafa, madaniyatlararo muloqot, inson qadri.

Kirish

XXI asrda globallashuvning chuqurlashuvi, raqamli kommunikatsiyaning kengayishi va madaniyatlararo aloqalarning intensivlashuvi milliy madaniyat oldiga yangi ijtimoiy-falsafiy vazifalarni qo‘ymoqda. Bir tomondan, har bir jamiyat o‘z tarixiy xotirasi, tili, an’analari, badiiy tafakkuri va milliy identitetini saqlab qolishga intiladi. Ikkinchi tomondan, inson huquqlari, inson qadr-qimmati, erkinlik, adolat, muhabbat, bag‘rikenglik, tinchlik va hamjihatlik singari umumbashariy qadriyatlarning jamiyat ma’naviy taraqqiyotidagi o‘rni tobora ortib bormoqda. Mazkur ikki yo‘nalishning o‘zaro uyg‘unlashuvi zamonaviy madaniyat rivojining muhim shartlaridan biridir.

Teatr ushbu jarayonda alohida ijtimoiy ahamiyat kasb etadi. Chunki sahna asari insonni tayyor nazariy hukmlar bilan emas, balki obraz, konflikt, hissiy kechinma, tanlov va dramatik vaziyat orqali qadriyatlar bilan yuzlashtiradi. Shu ma’noda teatr nafaqat estetik hodisa, balki jamiyatning o‘z-o‘zini anglash mexanizmi, ijtimoiy tajribani avloddan avlodga uzatish vositasi va qadriyatlar muloqoti kechadigan ramziy makondir.

O‘zbekiston Respublikasining “Madaniy faoliyat va madaniyat tashkilotlari to‘g‘risida”gi Qonunida madaniy faoliyatning asosiy prinsiplari qatorida ma’naviy, axloqiy va madaniy qadriyatlarning ustuvorligi, ijodiy faoliyat erkinligi, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni hurmat qilish, madaniyatlar xilma-xilligi va madaniyatlararo munosabatlarda teng huquqlilik belgilangan [1]. Bu norma milliylik va umumbashariylik muvozanatini nafaqat estetik, balki davlat madaniy siyosatining konseptual tamoyili sifatida baholash imkonini beradi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 22-noyabrdagi PQ-399-son qarorida esa 2025–2030-yillarda buyuk tarixiy shaxslarning ibratli hayotini gavdalantiruvchi milliy qahramonlar obrazlarini

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

yaratish, “Inson qadri uchun” g‘oyasi asosida sahna asarlarini sahnalashtirish, teatr san’atining zamonaviy janrlarini qo‘llab-quvvatlash hamda jahon teatrining ilg‘or tajribalarini joriy etish vazifalari belgilangan [2]. Demak, bugungi repertuar siyosatining o‘zidayoq milliy xotirani mustahkamlash va universal insoniy mazmunni kengaytirishning parallel yo‘nalishi kuzatiladi.

.UNESCOning 2005-yildagi “Madaniy ifodalar xilma-xilligini himoya qilish va rag‘batlantirish to‘g‘risida”gi Konvensiyasida ham madaniy xilma-xillik insoniyatning umumiy merosi sifatida talqin qilinadi. Hujjatda “ochiqlik va muvozanat” tamoyili alohida ko‘rsatilgan bo‘lib, milliy madaniyatni qo‘llab-quvvatlash boshqa xalqlar madaniyatiga ochiqlik bilan uyg‘unlashishi kerakligi ta’kidlanadi [3].

Shu sababli zamonaviy o‘zbek teatri uchun asosiy masala “milliy yoki umumbashariy” shaklidagi alternativ tanlov emas. Asosiy masala — milliy mazmun orqali umuminsoniy ma’noni ifodalash va umumbashariy badiiy tajribani milliy madaniy makonda qayta talqin qilishdir.

Tadqiqotning maqsadi zamonaviy o‘zbek teatri repertuarida milliy va umumbashariy qadriyatlarning o‘zaro munosabati, namoyon bo‘lish shakllari va muvozanat mexanizmlarini ijtimoiy-falsafiy jihatdan ochib berishdan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi zamonaviy teatr repertuaridagi milliy va umumbashariy qadriyatlar nisbatini baholash uchun to‘rt komponentli aksiologik muvozanat modeli — mazmuniy, interpretativ, kommunikativ va institutsional mezonlarning taklif qilinishida namoyon bo‘ladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot ijtimoiy falsafaning aksiologik, dialektik va madaniy-antropologik yondashuvlariga asoslandi. Teatr repertuari alohida spektakllar yig‘indisi sifatida emas, balki muayyan tarixiy davr jamiyatining qadriyatlar tizimini ifodalovchi ijtimoiy-madaniy fenomen sifatida o‘rganildi.

Natijalar

Tahlillar zamonaviy o‘zbek teatri repertuaridagi milliylik, avvalo, tarixiy xotira va madaniy davomiylikni tiklash mexanizmi sifatida namoyon bo‘lishini ko‘rsatdi. Milliy adabiyot namunalarini sahnalashtirish, tarixiy shaxslar obrazini yaratish, xalq urf-odatlari, mahalla, oila, avlodlar munosabati va etnomadaniy ramzlardan foydalanish orqali teatr jamiyatning kollektiv xotirasini jonlantiradi.

Masalan, 2026-yilgi rasmiy repertuar ma’lumotlarida O‘zbek Milliy akademik drama teatrida “O‘tkan kunlar” va “Cho‘lpon”, Muqimiy nomidagi O‘zbekiston davlat akademik musiqali teatrida “Usmon Nosir” va “Maysara”, O‘zbekiston davlat satira teatrida “Padarkush”, O‘zbekiston davlat drama teatrida “Layli va Majnun”, Farg‘ona viloyati musiqali drama teatrida “Ufq” kabi sahna asarlarining mavjudligi qayd etilgan [4–7].

Mazkur asarlarning ijtimoiy-falsafiy ahamiyati ularning faqat tarix yoki adabiy merosni namoyish etishida emas. Ular orqali jamiyat “biz kimmiz?”, “qaysi tarixiy tajribaga egamiz?”, “qanday fazilatlarni avlodlarga uzatish lozim?” kabi identitetga oid fundamental savollarga javob izlaydi. Shu tariqa repertuar kollektiv xotirani estetik shaklda qayta ishlab chiqaradigan ijtimoiy mexanizmga aylanadi.

Mustaqillik yillaridagi o‘zbek teatri bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda ham tarixiy mavzular, milliy klassika va etnografik unsurlarning repertuardagi mavqei kuchaygani qayd etiladi. M. Akbarova Navoiy, Behbudiy, Fitrat, Qodiriy, Cho‘lpon va Avloniy ijodining zamonaviy sahna interpretatsiyalarini ushbu jarayonning muhim ko‘rinishlari sifatida ko‘rsatadi [10].

Milliy qadriyatlarning ikkinchi muhim qatlami — oilaviy va axloqiy qadriyatlardir. B. Sangirov E. Xushvaqtovning “Chimildiq”, “Qalliq o‘yin”, “Andishali kelinchak” kabi asarlarida oila, nikoh, avlodlar davomiyligi va urf-odatlarning teatr vositasida talqin qilinishini o‘rganadi [11]. Muallifning kuzatishicha, “Chimildiq”dagi milliy marosimlar oddiy etnografik bezak vazifasini bajarmaydi; ular oila mustahkamligi va avlodlar o‘rtasidagi ma’naviy aloqani aks ettiruvchi ijtimoiy ramzlarga aylanadi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Demak, teatr repertuaridagi milliylikni faqat milliy libos, folklor yoki tarixiy qahramon bilan cheklash metodologik jihatdan to‘g‘ri emas. Milliylik — insonning oila, jamiyat, tarix, makon va ma’naviy meros bilan munosabatini belgilaydigan qadriyatlar tizimidir.

Zamonaviy o‘zbek teatri yopiq etnomadaniy tizim sifatida emas, balki jahon teatr jarayonining faol ishtirokchisi sifatida rivojlanmoqda. Bu holat repertuarda jahon klassikasining barqaror mavjudligi orqali ayniqsa yaqqol namoyon bo‘ladi.

2026-yil 20-iyundagi rasmiy repertuarda O‘zbekiston davlat akademik rus drama teatrida “Gamlet”, O‘zbekiston davlat drama teatrida “Romeo va Juletta”, Alisher Navoiy nomidagi davlat akademik katta teatrida “Toska” namoyish etilgani qayd etilgan [5]. 28-iyundagi repertuarda esa “Romeo va Juletta” yana boshqa teatr janrida namoyon bo‘lgan [6]. 2026-yil sentyabr repertuarida Alisher Navoiy nomidagi katta teatrda “Jizel” va “Karmen” singari jahon klassikasi namunalari mavjud [8].

Bunday asarlarning o‘zbek madaniy makonidagi mavjudligini oddiy repertuar xilma-xilligi sifatida emas, balki qadriyatlararo kommunikatsiya sifatida baholash mumkin. Chunki Shekspir qahramonlarining hokimiyat, vijdon, sevgi, xiyonat va mas’uliyat bilan bog‘liq konfliktlari yoki opera va balet klassikasidagi sevgi, fidoyilik, erkinlik va inson taqdiri muammolari muayyan millat chegarasi bilan cheklanmaydi.

Shuning uchun umumbashariylik milliylikni inkor qiluvchi kosmopolit holat emas. Aksincha, universal mazmun har bir milliy madaniyatda o‘ziga xos interpretatsiyaga ega bo‘ladi. “Gamlet”ning Toshkent sahnasidagi talqini London yoki Parijdagi talqin bilan aynan bir xil bo‘lishi mumkin emas. Spektakl mahalliy aktyorlik maktabi, rejissorlik tafakkuri, tomoshabinning madaniy tajribasi va ijtimoiy kontekst orqali yangidan ma’no kasb etadi.

K. Umarov globallashuv sharoitidagi o‘zbek teatrini o‘rganib, milliy va universal jihatlarning integratsiyasi zamonaviy teatr taraqqiyotining muhim xususiyati ekanini qayd etadi [9].

Tadqiqotning muhim natijalaridan biri shundaki, repertuardagi milliy va umumbashariy qadriyatlarni mexanik ravishda ikki guruhga ajratish yetarli emas. Ko‘plab milliy asarlar mazmunan umumbashariy masalalarni ko‘taradi.

Masalan, “O‘tkan kunlar” muayyan tarixiy-milliy makonga mansub bo‘lsa-da, muhabbat va majburiyat, shaxs va ijtimoiy muhit, inson erki va an’ana o‘rtasidagi ziddiyatlarni yoritadi. “Padarkush” ma’rifatsizlikning milliy tarixdagi oqibatini ko‘rsatar ekan, ta’lim, mas’uliyat va inson kamoloti kabi universal muammolarni ilgari suradi. “Layli va Majnun” Sharq madaniy an’anasiga mansub bo‘lsa-da, muhabbat va inson erkinligining universal falsafasini aks ettiradi.

Xuddi shuningdek, jahon klassikasini o‘zbek sahnasida namoyish etish ham “begona qadriyat”ni import qilish degani emas. Rejissorlik talqini, aktyorlik maktabi, til, sahna plastikasi va tomoshabinning madaniy tajribasi orqali asar mahalliy ijtimoiy makonda qayta ma’nolantiriladi.

Shundan kelib chiqib, quyidagi formulani taklif qilish mumkin:

Milliylik + umumbashariylik = qadriyatlarning mexanik yig‘indisi emas, balki madaniy muloqot jarayonida yuzaga keladigan yangi aksiologik sifatdir.

Mazkur jarayonni “aksiologik dialog” tushunchasi orqali ifodalash maqsadga muvofiq. Aksiologik dialogda milliy madaniyat universal qadriyatlarni o‘zlashtirish davomida o‘zligini yo‘qotmaydi, balki o‘z qadriyatlarini universal ma’no maydonida qayta anglaydi.

Repertuar tahlilida yana bir muhim guruh — bevosita klassik yoki tarixiy bo‘lmagan zamonaviy ijtimoiy-maishiy spektakllardir. “Adolat fasli”, “O‘zgalar dardi”, “Taqdir sinovlari”, “97-xona”, “Burch”, “Qaytar dunyo” kabi sahna asarlari repertuarda mavjud [4–8].

Ularning ijtimoiy-falsafiy ahamiyati shundaki, aynan zamonaviy dramaturgiya milliy turmush sharoiti bilan umuminsoniy muammolarni birlashtiradigan “uchinchi aksiologik makon”ni yaratadi. Unda

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

zamonaviy oila, adolat, shaxsiy mas’uliyat, avlodlar munosabati, axloqiy tanlov, texnologiya, yolg‘izlik yoki ijtimoiy begonalashuv kabi masalalar mahalliy hayot kontekstida yoritiladi.

Bu jihatdan teatr qadriyatlarni faqat meros sifatida saqlaydigan institut emas. U qadriyatlarni tanqidiy qayta ko‘rib chiqadigan va yangilaydigan institut hamdir.

Muhokama

Milliy qadriyatlarni mutlaqlashtirish ham, umumbashariy qadriyatlarni milliy xususiyatlardan ajratib tasavvur qilish ham repertuar rivoji uchun bir tomonlama modelni yuzaga keltiradi.

Birinchi xavf — folklorizatsiya. Bunda milliylik chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmundan ajralib, tashqi atributlar: libos, marosim, musiqa yoki etnografik elementlarning dekorativ namoyishiga aylanib qolishi mumkin. Holbuki, milliy qadriyatning haqiqiy sahnaviy kuchi uning inson va jamiyat hayotidagi ma’naviy ma’nosini ochishda namoyon bo‘ladi.

Ikkinchi xavf — global standartlashuv. UNESCO ijrochilik san’atlariga doir materiallarida madaniy amaliyotlarning standartlashuvi an’anaviy san’at shakllarining zaiflashishiga sabab bo‘lishi mumkinligini qayd etadi [14]. Shu nuqtai nazardan, xorijiy dramaturgiya va zamonaviy sahna texnologiyalarini o‘zlashtirish milliy aktyorlik, rejissorlik va dramaturgiya maktabining o‘ziga xosligini siqib chiqarmasligi kerak.

Uchinchi xavf — repertuarning tijoratlashuvi. Faqat tezkor auditoriya talabiga mos komediya va yengil tomosha mahsulotlariga ustuvorlik berilishi teatrning falsafiy, ma’rifiy va tanqidiy funksiyasining kamayishiga olib kelishi mumkin. UNESCO madaniy mahsulotlarni faqat iqtisodiy qiymatga ega mahsulot sifatida emas, balki identitet, qadriyat va ma’no tashuvchisi sifatida baholash lozimligini ta’kidlaydi [3].

Laura Adamsning O‘zbekistondagi milliy identitet va madaniy siyosat bo‘yicha tadqiqoti ham madaniy spektakllarning milliy identitet qurilishidagi muhim rolini ko‘rsatadi [13]. Uning tahlillari madaniyatdagi milliylik tabiiy ravishda mavjud bo‘lib qoladigan statik hodisa emas, balki ijtimoiy institutlar, ijodkorlar va auditoriya ishtirokida muntazam ravishda qayta ishlab chiqilishini ko‘rsatadi.

Shundan kelib chiqib, zamonaviy o‘zbek teatrida qadriyatlar muvozanatini baholash uchun quyidagi to‘rt mezondan iborat modelni taklif etish mumkin.

Birinchi — mazmuniy muvozanat. Repertuarda milliy tarix, zamonaviy ijtimoiy muammolar va jahon dramaturgiyasi uyg‘un mavjud bo‘lishi kerak.

Ikkinchi — interpretativ muvozanat. Milliy klassika muzey eksponati singari takrorlanmasdan, zamonaviy inson muammolari bilan bog‘lanishi; jahon klassikasi esa mexanik ko‘chirilmasdan, mahalliy madaniy tajriba bilan muloqotga kirishishi lozim.

Uchinchi — kommunikativ muvozanat. Spektakl ijodkorning tayyor qadriyatlarni tomoshabinga bir tomonlama yetkazish vositasi emas, tomoshabinni axloqiy tanlov va fikrlashga chorlaydigan muloqot maydoniga aylanishi kerak.

To‘rtinchi — institutsional muvozanat. Davlat buyurtmasi, teatrning ijodiy erkinligi, tomoshabin ehtiyoji va professional badiiy mezonlar o‘rtasidagi nisbat saqlanishi lozim.

Mazkur model milliylik va umumbashariylikni spektakllar sonining oddiy statistik nisbati orqali emas, repertuarning jamiyat ma’naviy hayotiga ta’sir ko‘rsatish qobiliyati orqali baholashga imkon beradi.

2024-yildagi PQ-399-son qarorning o‘zida ham shunday ikki tomonlama yo‘nalish kuzatiladi. Bir tomondan, milliy qahramonlar va tarixiy shaxslar haqidagi asarlarni yaratish belgilangan; ikkinchi tomondan, “Inson qadri uchun” g‘oyasi, zamonaviy janrlar, xorijiy teatr tajribasi va ilg‘or texnologiyalarni joriy qilish nazarda tutilgan [2]. Qarordagi Alisher Navoiy nomidagi teatr repertuar rejasida ham milliy opera va baletlar bilan jahon klassikasi yonma-yon joylashtirilgan.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Bu holat zamonaviy madaniy siyosatda muvozanatning institutsional asoslari ham shakllanayotganini ko‘rsatadi.

Xulosa

O‘tkazilgan ijtimoiy-falsafiy tahlil zamonaviy o‘zbek teatri repertuarida milliy va umumbashariy qadriyatlar o‘rtasidagi munosabat qarama-qarshilik emas, balki dialektik uyg‘unlik shaklida namoyon bo‘layotganini ko‘rsatdi.

Birinchidan, teatr repertuaridagi milliy tarix, adabiy meros, oila, urf-odat, tarixiy shaxslar va milliy qahramonlar obrazlari jamiyatning madaniy xotirasi hamda tarixiy identitetini saqlash vazifasini bajaradi.

Ikkinchidan, jahon dramaturgiyasi, opera va balet klassikasining o‘zbek sahnasida barqaror mavjudligi o‘zbek teatrini global madaniyatlararo muloqot maydonining faol ishtirokchisiga aylantiradi.

Uchinchidan, milliy dramaturgiyaning o‘zida muhabbat, adolat, vijdon, erkinlik, mas’uliyat, inson qadr-qimmati kabi umumbashariy mazmun mavjud. Shu bois milliylik va umumbashariylikni qat’iy chegaralangan ikki aksiologik tizim sifatida ajratish metodologik jihatdan yetarli emas.

To‘rtinchidan, zamonaviy ijtimoiy mavzudagi dramaturgiya milliy turmush tajribasi va umuminsoniy axloqiy muammolarni birlashtiruvchi uchinchi aksiologik makonni shakllantirmoqda.

Beshinchidan, repertuardagi haqiqiy muvozanat milliy va xorijiy asarlarning soni bilan emas, balki milliy mazmunning umuminsoniy ma’noga ko‘tarilishi hamda umumbashariy g‘oyalarning milliy madaniyatda ijodiy qayta talqin qilinishi darajasi bilan belgilanadi.

Shu asosda zamonaviy o‘zbek teatrining ijtimoiy vazifasini “milliy o‘zlikni saqlagan holda umumbashariy muloqotga kirishish” tamoyili orqali ifodalash mumkin. Bunda teatr milliy merosni konservatsiya qiluvchi institut emas, balki uni zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga muvofiq qayta anglash, universal qadriyatlar bilan bog‘lash va yangi avlodga yetkazish mexanizmiga aylanadi.

Shunday qilib, milliy va umumbashariy qadriyatlarning uyg‘unligi zamonaviy o‘zbek teatrining nafaqat estetik taraqqiyotini, balki jamiyatning ma’naviy barqarorligi, madaniy identiteti va global madaniy makondagi munosib o‘rnini ta’minlovchi muhim ijtimoiy-falsafiy omildir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi. “Madaniy faoliyat va madaniyat tashkilotlari to‘g‘risida”gi O‘RQ-668-son Qonun. 20.01.2021. https://lex.uz/docs/-5230682?utm_source
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 22-noyabrdagi PQ-399-son “Teatrlarning jamiyat madaniy hayotidagi ahamiyatini oshirish va ular faoliyatini yanada qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. https://lex.uz/docs/-7247327?utm_source
3. UNESCO. Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions. Paris, 2005. https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-protection-and-promotion-diversity-cultural-expressions?utm_source
4. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Yurtimizdagi teatrlarning 30-iyun 2026-yilgi repertuari. https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/182148?utm_source
5. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Yurtimizdagi teatrlarning 20-iyun 2026-yilgi repertuari. https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/182062?utm_source
6. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Yurtimizdagi teatrlarning 28-iyun 2026-yilgi repertuari. https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/182144?utm_source
7. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Yurtimizdagi teatrlarning 16-iyun 2026-yilgi repertuari. https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/178941?utm_source

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

8. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. 2026-yil sentyabr oyidagi teatr repertuarlari. https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/223553?utm_source
9. https://gov.uz/oz/madaniyat/news/view/223554?utm_source
10. Umarov K. National and Universal Characteristics of Uzbek Theater During Globalization // Research Focus International Scientific Journal. — 2024. — Vol. 3, No. 5. — P. 327–330. DOI:10.66073/researchfocus.v3i5.2739
11. Akbarova M.A. National Reforms in Uzbek Theatre During the Independence Years and Their Role in Cultural Development* // Journal of Applied Science and Social Science. — 2025. — Vol. 1, No. 5. — P. 333–337. DOI: 10.71337/inlibrary.uz.jasss.113707 https://inlibrary.uz/index.php/jasss/article/view/114214
12. Sangirov B. *Interpretations of National Family Values in Theatrical Art* // Journal of Social Sciences and Humanities Research Fundamentals. — 2025. — Vol. 5, Issue 5. — P. 93–95. DOI: 10.71337/inlibrary.uz.jsshrf.107636. https://inlibrary.uz/index.php/jsshrf/article/view/108127
13. Jabbarova K., Berdimurodov I. Yangi davr o‘zbek teatr san’atida milliy madaniy merosning o‘rni // Educational Research in Universal Sciences. — 2022. — Vol. 1, No. 6. — B. 303–309. https://erus.uz/index.php/er/article/view/537
14. Adams L.L. The Spectacular State: Culture and National Identity in Uzbekistan — Durham: Duke University Press, 2010. — 253 p. DOI: 10.2307/j.ctv11318c6. https://www.jstor.org/stable/j.ctv11318c6
15. UNESCO. Performing arts (such as traditional music, dance and theatre)*. Intangible Cultural Heritage. https://ich.unesco.org/en/performing-arts-00054?utm_source

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.